

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการเมืองน่าอยู่ ดังมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
3. แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่
4. ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองถือเป็นสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัวและสังคมและเป็นทางออกหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาสามารถสนองต่อความต้องการของสังคมเมืองได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสร้างให้เกิดความโปร่งใสขึ้นในสังคมเนื่องจากการตอบสนองซึ่งกันและกันได้มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

อรพินทร์ สมโชคชัย และคณะ (2540, หน้า 2) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมทั้งชาย - หญิง ในหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาของรัฐหรือกิจกรรมพัฒนาของชุมชนที่ประชาชนยินดีมาร่วม โดยการมีส่วนร่วมจะมีความหมายว่า สมาชิกทุกคนร่วมกันรับผลประโยชน์ ร่วมลงทุนลงแรงด้วยการมีส่วนร่วม ตามความหมายที่เป็นธรรม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2538, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของส่วนรวมซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชนบท โดยในการเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ ผู้เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามและเสียสละทรัพยากรบางอย่าง เช่น ความคิดเห็น วัตถุ แรงการและเวลา

พีระพล ไชยพงษ์ (2539, หน้า 8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่รัฐ ส่งเสริม ชักนำสนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

รีดเดอร์ (Reeder, 1974, หน้า 39 อ้างถึงใน วารุณี วัชรเสวี, 2544, หน้า 37) ได้ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมใน การสร้างสรรค์ทางสังคมซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

จากความหมายการมีส่วนร่วมดังกล่าว ผู้ศึกษาสรุปว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรใด ๆ ในชุมชนได้เข้าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ใน ชุมชนทั้งเรื่องการแสดงความคิดเห็นและร่วมปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาป้องกัน ปัญหาหรือพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิต ของชุมชน

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีได้หลายระดับ (จำเนียร วรรัตน์ชัยพันธ์, ม.ป.ป., หน้า 34)

คือ

1. รับรู้และติดตามข่าวสาร
2. ร่วมปรึกษาหารือและวางแผน
3. ร่วมตัดสินใจ
4. ร่วมมือการดำเนินงาน
5. ติดตามและประเมินผล
6. ควบคุมและตรวจสอบ

หลักทั่วไปของการมีส่วนร่วม มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมให้และมีส่วนร่วมรับ (Contribution and Receive) ทุกคนจะมีฐานะเป็น ทั้งผู้ให้และผู้รับต่อความสำเร็จของเมือง

2. การจูงใจ (Motivation) ไปสู่การมีส่วนร่วมซึ่งมักจะเกิดขึ้นเมื่อเห็นว่าตนมีความสำคัญ ต่อเมือง

3. ความสัมพันธ์ (Relationship) ความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยเสริมสร้างพลังให้ภาคี ในระดับ ต่าง ๆ

4. ความเป็นผู้นำ (Leadership) สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระดับ และประชาชนทุกคน มีศักยภาพที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเมือง

5. การมีพันธะรับผิดชอบ (Accountability) เป็นการยอมรับเป็นแรงผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วม

6. การสนับสนุน (Advocacy) เป็นสิ่งกระตุ้นที่เกิดโอกาสให้สร้างสรรค์มนตรี นาคสมบุรณ์ (2540, หน้า 20) ให้ความหมายของลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นผู้เข้าประชุม (Attendance at Meeting)
3. เป็นผู้บริจาค (Financial Contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees)
5. เป็นประธาน (Leader)

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

เจมส์ คี ปิ่นทอง (2525, หน้า 11 - 13) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน และปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

ลิขิต หมูดี (2538, หน้า 14 - 15) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมศึกษาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดการ และแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุง ระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการชุมชน ตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตามประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล

ประสพสุข คีรินทร์ (2529, หน้า 24) กล่าวถึง ขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบทมี 7 ขั้นตอน

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary Reconnaissance)
2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority Problem Identification Studies)
3. การแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา (Search for Solutions)
4. การกำหนดแนวทางปัญหา (Assessment of Solutions)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project Implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal Project Evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้สำเร็จสมบูรณ์ (Project Reconsideration of Completion)

รูปแบบของมีส่วนร่วม

พีระพล ไชยพงษ์ (2539, หน้า 10) ได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น แบ่งได้ 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ลิจิต หมู่ดี (2538, หน้า 12) กล่าวว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้น 4 ขั้นตอน

1. การวางแผน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมายกำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผลและประการสำคัญ คือ การตัดสินใจ

2. การดำเนินการกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงินและการบริหาร

3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเอง และการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนพื้นฐานที่เท่ากันซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้

สุธี ศรสวรรค์ (2538, หน้า 37 - 38) แบ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักนำ
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

กรรณิกา ชมดี (2544 อ้างถึงใน งามตา สุขประเสริฐ, 2545, หน้า 22) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วม จำนวน 10 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์
6. การมีส่วนร่วมผู้ชักชวน
7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค
8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง
10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์

เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 17) กล่าวถึง เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่าจะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom to Participation)

2. ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability to Participation)

3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation)

ซึ่งความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ดังนี้

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม และร่วมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินเสียทอง ค่าใช้จ่ายในการในการมีส่วนร่วมมากเกินไป

ผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่จะสัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องเกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย

5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกระทบกระเทือนต่อตำแหน่ง หน้าที่ หรือสถานการณ์ทาง

สังคมหากจะมีส่วนร่วม

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

ความหมายของการพัฒนา

ลิขิต หมู่ดี (2538, หน้า 20) อธิบายว่าแนวทางของการพัฒนานั้น ควรเป็นเรื่องของประชาชนที่เขาารู้สึก เขามีความต้องการ เขามีความพยายาม เขาร่วมมือกัน เขายืนยันแข็ง ให้เขาขับเคลื่อนศักยภาพ (Release Potential) ออกมาจากพลังในตัวเขาให้มากที่สุด มองการพัฒนาเป็นภาพรวมความหมายสำคัญของการพัฒนา คือ กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนโดยต่อเนื่อง โดยอธิบายว่า กระบวนการพัฒนาจะส่งผลถึงคนส่วนใหญ่ใน 3 ลักษณะ คือ

ประการแรก การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ซึ่งถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจเรียกว่า ความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ทางสังคม เป็นเรื่องของการมีเหตุผล ตลอดจนระบบและกลไก ซึ่งเอื้ออำนวยให้สามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจและลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี เป็นต้น

ประการที่สอง การพัฒนามีความหมายรวมถึง ความมั่นคง ถ้าเป็นทางเศรษฐกิจก็หมายถึงเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ไม่มีปัญหาเรื่องเงินเฟ้อ เงินฝืด ถ้าในสังคมมีความมั่นคง ก็คือสังคมมีความสุข สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้ โดยปราศจากความรุนแรง

ประการที่สาม คำว่าการพัฒนานอกจากจะหมายถึงความก้าวหน้าและความมั่นคงแล้วยังควรหมายถึง ความเป็นธรรมอีกด้วย ในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามควร

สุธี ศรสวรรค์ (2538, หน้า 16 - 17) ได้นำคำนิยามของการพัฒนาชุมชนที่มีนักวิชาการได้ทำการศึกษาวิจัยและให้คำนิยามศัพท์ไว้มาอธิบาย ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชน เป็นกรรมกรวิธีที่มุ่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยความร่วมมืออย่างจริงจังของประชาชน และควรจะเป็นความคิดริเริ่มของประชาชนเองด้วย แต่ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มก็ให้ใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดความคิดริเริ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กรรมวิธีนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยกระตือรือร้นอย่างจริงจัง และองค์การสหประชาชาติได้ยึดถือเป็นมาตรฐาน

2. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการ ซึ่งดำเนินไปด้วยการรวมกำลังของราษฎรเองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เพื่อปรับปรุงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ให้เจริญยิ่งขึ้น และผสมผสานชุมชนเหล่านั้นเข้าเป็นชีวิต และเพื่อให้ราษฎรสามารถอุทิศตนเองเพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

3. พัฒนาชุมชน หมายถึง เทคนิคและวิธีดำเนินงานโดยจัดทำเป็นโครงการอันหนึ่งอันเดียวกัน ในการที่จะส่งเสริมปรับปรุงชุมชนโดยพยายามที่จะรวมเอาความช่วยเหลือจากภายนอกมาร่วมผสมผสานกับความมานะพยายามของชาวบ้านเอง และพยายามกระตุ้นความคิดริเริ่มจากท้องถิ่นและลักษณะผู้นำไปด้วยในตัว และถือว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งในการนำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านนี้ องค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความไว้ว่าหมายถึง กระบวนการซึ่งรวมเอาความมานะพยายามของประชาชนกับฝ่ายรัฐบาลเข้าด้วยกันในการช่วยส่งเสริมสภาพของชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้ชุมชนเหล่านั้นได้มีบทบาทเข้าร่วมในชีวิตอันหนึ่งอันเดียวของประเทศชาติ และเพื่อให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนความเจริญของประเทศด้วย กรรมวิธีนี้ จึงมีสาระอันสำคัญ คือ ความร่วมมือของประชาชนด้วยศรัทธาที่จะเสริมสร้างระดับความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น โดยอาศัยความริเริ่มของตนเองเป็นสำคัญการกำหนดให้มีหน่วยองค์การรัฐบาลเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิคและวิชาการ เพื่อช่วยให้ความคิดริเริ่มการช่วยตัวเอง และความช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการแห่งการกระทำทางสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ร่วมกันจัดวางและร่วมลงมือการทำการเอง กำหนดว่ากลุ่มของตนและแต่ละบุคคลมีความต้องการอย่างไร ปล่อยให้พวกเขาร่วมกันมีอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่มและของเอกชน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ไขปัญหานั้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด และถ้าจำเป็นอาจจะขอความช่วยเหลือทั้งด้านบริการและวัสดุจากองค์การรัฐบาล และที่มิใช่ของรัฐบาลได้ การพัฒนาชุมชนนั้น เราอาจจะตีความหมายให้เป็นที่พอใจได้ ถ้าพูดในด้านเนื้อหาของคำ เพราะว่าปัญหาเกี่ยวกับวิธีการกระทำมากกว่าตัวงานที่กระทำจริง ๆ เช่น

การสร้างถนน โรงพยาบาล หรือโรงเรียนนั้น อาจจะเป็นการพัฒนาชุมชนหรือไม่ใช้ก็ได้ ปัญหานี้จะตอบได้ก็ต่อเมื่อเรารู้ว่างานดังกล่าวนั้นกระทำไปโดยวิธีใด

5. การพัฒนาชุมชน หมายถึง การร่วมกำลังดำเนินงานปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ให้ชุมชนมีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินงานไปในแนวทางที่ต้องการ การทำงานพัฒนาชุมชนในขั้นแรกจะต้องอาศัยความร่วมมือกำลังกันของราษฎรในชุมชนนั้น ๆ ในการช่วยตนเอง และร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการด้วย จากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่น ๆ การพัฒนาชุมชนเป็นโครงการซึ่งช่วยให้ราษฎรในหมู่บ้าน สามารถยื่นมือออกมาใช้บริการต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมีอยู่แล้วไปใช้ประโยชน์

6. การพัฒนาชุมชนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการที่ใช้ในการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น เป็นส่วนที่มีลักษณะที่เห็นได้ชัดแตกต่างออกไป โดยประกอบด้วย

6.1 การช่วยตนเอง

6.2 การพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

6.3 การพิจารณาถึงลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะอื่น ๆ ของชุมชนนั้นเป็นส่วนร่วม

7. การพัฒนาชุมชน หมายถึง ขบวนการอย่างหนึ่งที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อเป็นการกระตุ้นช่วยเหลือและส่งเสริมประชาชนให้เกิดความคิดริเริ่มขึ้น และเข้าร่วมมือในการดำเนินงาน ปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนเอง และเสริมสร้างท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

8. การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งจะชักจูงและส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้สึกกระตือรือร้น สนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมหากิน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

9. การพัฒนาชุมชนย่อย มีผลต่อการมีส่วนร่วมเพราะการที่บุคคลมีความเห็นแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องผลประโยชน์ที่ได้รับจากการพัฒนา หรือการที่ต้องนำตัวเองเข้าไปพัวพันกับงานของส่วนรวมย่อมมีผลให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนแตกต่างกันไป

จากคำนิยามดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชน มีความหมายพอที่จะกล่าวได้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนเป็นขบวนการที่จะต้องทำกันอย่างต่อเนื่องอย่างมีระบบ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องใช้เวลา และต้องอาศัยกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง

2. การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่ใช้ความสามารถของประชาชน และความร่วมมือระหว่างประชาชนกับรัฐบาล ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น วิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับ และสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่ชุมชนอย่างถาวร และประโยชน์ต่อชุมชน

3. การพัฒนาชุมชนเป็นกรรมวิธีการเปลี่ยนแปลง จากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง โดยเฉพาะการเน้นการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติของคนเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ

4. การพัฒนาชุมชนเป็นแผนงานหรือโครงการที่ได้จัดทำขึ้น ตามหลักของการพัฒนาชุมชนเพื่อนำแผนงานหรือโครงการปฏิบัติให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยคนในชุมชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ลิขิต หมู่ดี (2538, หน้า 22) กล่าวว่า การพัฒนามีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง ดังนั้นการพัฒนาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา (People Participation)

2. การพัฒนานั้นต้องนำไปสู่การช่วยเหลือตัวเองได้ (Self Reliance) คือเป็นงานที่ประชาชนทำเอง ผลประโยชน์เป็นของประชาชนเอง และประชาชนมีขีดความสามารถที่จะดำเนินการไปได้ด้วยของเขาเอง

3. การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายความต้องการและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจะทำให้มีการพัฒนาการของประชาชน

4. การมีส่วนร่วมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น หรือเป็นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จะเป็นการพัฒนาให้ประชาชนนั้นได้เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ นักทฤษฎีพัฒนาในปัจจุบันได้เสนอแนะว่า การที่จะเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนให้ดีขึ้นสามารถสร้างแนวทางที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐานอย่างตรงจุด จนทำให้การจัดภาวะด้อยพัฒนาสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง ประชาชนจะต้องเข้าร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและมีบทบาทสำคัญในการบริหารการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทจริงทั้งในการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมในทางเศรษฐกิจ สังคมทุกระดับ ในด้านการวางแผนบทบาทสำคัญของประชาชนต่อการเลือกทางร่วมปฏิบัติงาน และร่วมประเมินผลโครงการกำหนดขึ้น เพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น ประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาในด้าน ดังต่อไปนี้

1. ประชาชน คือ ผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายเพื่อจัดสรรและใช้ทรัพยากรทางการผลิต

2. ประชาชน คือ ผู้มีบทบาทในการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมเศรษฐกิจที่จะทำให้ระดับรายได้ และการจ้างงานสูงขึ้น เป็นผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาทำให้ประชาชนมีโอกาสได้รับบริการสาธารณะโดยตรง และได้รับปัจจัยการผลิตที่จำเป็นตรงตามที่ต้องการมากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา โดยความสมัครใจยอมทำให้ประชาชนได้ใช้การพึ่งตนเองมากขึ้น เพิ่มความมั่นใจในตนเองให้สูงขึ้น และมีศักยภาพสูงขึ้น

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ในการกระบวนการพัฒนานั้นเอง การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไขและร่วมรับผลประโยชน์นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลยุทธ์การพัฒนาที่เห็นความสำคัญของประชาชนระดับรากหญ้า โดยคำนึงหลักเกณฑ์ประกอบทั้งด้านการกระจายอำนาจ การวางแผนส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และกำหนดแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบนประชาชนจะมีบทบาทการพัฒนาเพียงใด ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทั้งในทางโครงสร้างและพฤติกรรมของทั้งฝ่ายรัฐบาลและพฤติกรรมของประชาชน

แนวคิดเกี่ยวกับเมืองน่าอยู่

ความหมายของเมืองน่าอยู่

จากแนวความคิดของ ศาสตราจารย์แมคเคียว (McKeown, 1969 อ้างถึงใน ไชยยันต์ กัมปนาทแสนยากร, 2540, หน้า 7 - 8) พบว่า การที่ประชาชนในประเทศอังกฤษหรือแม้แต่ประเทศที่พัฒนาแล้วมีสุขภาพดีขึ้นนั้น มิได้เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์หรือเทคโนโลยีทางการแพทย์ แต่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังต่อไปนี้

1. ครอบครัวมีขนาดเล็กลง
2. อาหารในชุมชนมีเพียงพอ
3. มีสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและน่าอยู่
4. มีการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

จากแนวคิดดังกล่าว จึงได้กำหนดความหมายของ Health City ขึ้นเพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนเมือง หมายความว่ารวมถึง กระบวนการที่จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม และพร้อมที่จะร่วมกันสร้างสรรค์สร้างภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต

ชัยนาท จิตตะวัฒนะ (2540, หน้า 44) กล่าวถึงคำจำกัดความขององค์กรอนามัยโลกที่ได้ให้ความหมายของเมืองน่าอยู่ว่า คือเมืองที่มีความพยายามอย่างต่อเนื่องที่จะสร้างสรรค์และ

ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพ และสังคมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม พร้อมทั้งพยายามขยาย
ทรัพยากรของชุมชนเหล่านี้ให้พอเพียงที่จะส่งเสริมให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกัน
และกัน ในวิธี ในวิธีการดำรงชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้สูงสุด
เท่าที่จะทำได้

วัตถุประสงค์ของโครงการเมืองน่าอยู่

ไชยยันตร์ กัมปนาทแสนยากร (2540, หน้า 8) กล่าวว่า โครงการเมืองน่าอยู่มี
วัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง โดยการเพิ่ม
ความตระหนักต่อปัญหาของประชาชน และการกระตุ้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนและการมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชน ด้วยความร่วมมือของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน และที่สำคัญคือ
การกระตุ้นให้ในระดับท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของนโยบายทุกอย่างให้บรรลุสุขภาพดีถ้วน
หน้า

สมชาย ชุรงค์เดช (2541 ก, หน้า 6 - 7) กล่าวว่า โครงการเมืองน่าอยู่สามารถดำเนินการได้
ด้วยตัวมันเอง หรือดำเนินการร่วมกับโครงการอื่น ในลักษณะผสมผสานในกิจกรรมอื่น เช่น การ
พัฒนาผังเมือง ที่ดิน งบประมาณ หรือการพัฒนาอุตสาหกรรม

ปัจจัยสำคัญที่ควรจะต้องมีโครงการเมืองน่าอยู่นั้น เนื่องจากในชุมชนเมืองมีปัญหา
ดังต่อไปนี้

1. สุขภาพของประชาชนผู้ยากจน โดยเฉพาะประชาชนผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยในเขตเมือง
ยังมีปัญหา
2. ความบกพร่องของการบริหารขั้นพื้นฐาน รวมทั้งที่อยู่อาศัยและมลภาวะแวดล้อมที่
เป็นอันตราย
3. ขาดโครงการส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพ
4. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นไม่สามารถรับผิดชอบต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมของ
ประชาชนได้

เป็นที่กล่าวกันว่าเมืองต่าง ๆ จะเป็นเมืองน่าอยู่ได้นั้น เมืองจะต้องจัดหาสิ่งต่อไปนี้
ให้กับชุมชน

1. อาหารมีความปลอดภัยและเพียงพอ
2. อากาศไม่มีมลพิษ
3. น้ำดื่มที่สะอาด
4. สุขภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
5. ที่อยู่อาศัยเหมาะสม

6. ไม่มีผู้ยากจน

7. มีสถานที่พักผ่อนและออกกำลังกาย

ลักษณะของเมืองน่าอยู่

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization อ้างถึงใน ไซยยันต์ กัมปนาทแสนยากร, 2540, หน้า 9) ได้กำหนดคุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ไว้ 11 ประการ ดังนี้

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของเมืองน่าอยู่ขององค์การอนามัยโลก

คุณลักษณะของเมืองน่าอยู่	ความหมาย
1. A clean, safe physical environment of High quality including housing quality	สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และที่อยู่อาศัยสะอาด และปลอดภัย
2. An ecosystem that is stable now and sustainable in the future	ระบบนิเวศน์อยู่ในภาวะดุลยภาพ และสามารถดำรงอยู่ในดุลยภาพนี้ได้อย่างยั่งยืน
3. A strong, mutually supportive and non-Exploitative community	ชุมชนเข้มแข็งมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นอย่างดี ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบ
4. A high degree of participation and control by the public over the decisions affecting their lives, health and well-being	ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมและกำหนดการตัดสินใจ ในสิ่งที่มีผลต่อชีวิต สุขภาพและความเป็นอยู่ของชุมชน
5. The meeting of basic needs for food,water,shelter,income, safeth and work for all the city s people	ความจำเป็นพื้นฐานต่าง ๆ มีเพียงพอสำหรับทุกคน ได้แก่ อาหาร น้ำสะอาด ที่อยู่อาศัย ความปลอดภัย การมีรายได้ และมีงานทำ
6. Access to wide variety of experiences,with the chance for a wide Variety of contact interaction and communication	การเข้าถึงประสบการณ์และทรัพยากรอันหลากหลาย เพื่อให้ได้การติดต่อปฏิสัมพันธ์ และการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ
7. A diverse,vital and innovative city economy	เศรษฐกิจของเมืองมีความหลากหลาย มีชีวิตชีวา และมีการพัฒนารูปแบบอยู่เสมอ
8. The encouragement of connectedness with The past,with ter cultural and biological Heritage to city dwellers and with other groups and individuals	ส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเมืองในรูปของปัจเจกและกลุ่มคน โดยผ่านทางวัฒนธรรมและวิถีการดำรงชีวิต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณลักษณะของเมืองน่าอยู่	ความหมาย
9. A form that is compatible with and enhances the preceding characteristics	การพัฒนาเป็นไปอย่างกลมกลืนและส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีมาตั้งแต่อดีต
10. An optimal level of appropriate public health and sick care services accessible to all	มีระบบบริการสาธารณสุข และดูแลผู้เจ็บป่วยที่เหมาะสม เข้าถึงบริการได้ทุกคน
11. High health status,high level of positive Health and low level of disease	ประชาชนมีสภาวะสุขภาพดีมาก มีการเจ็บป่วยน้อย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ ได้จัดให้มีการระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ครอบคลุมและผสมผสานกันระหว่างปัจจัยแวดล้อมใน 5 ด้าน คือ

1. ด้านสังคม เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ควรมีสังคมที่มีคุณลักษณะ

1.1 ประชาชนได้รับการศึกษา ความรู้ การฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว

1.2 มีบริการสาธารณสุขและบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่เพียงพอและสะดวก

1.3 มีความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและรักษาทรัพย์สิน

1.4 มีคดีอาชญากรรม ยาเสพติดน้อยลง

1.5 ภาวการณ์พัฒนาทุกระดับมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาเมือง

1.6 สิทธิของประชาชนและความยุติธรรมได้รับการคุ้มครอง

2. ด้านเศรษฐกิจ ภายในเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ควรมีลักษณะ

2.1 มีบรรยากาศที่ดีสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

2.2 ค่าครองชีพไม่สูง ประชาชนมีงานทำ และมีการประกอบสัมมาอาชีพที่ดี

3. ด้านกายภาพ ภายในเมืองน่าอยู่ควรมีสภาพ

3.1 เป็นเมืองที่มีระเบียบด้วยการวางผังเมืองที่มีข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างชัดเจน

3.2 มีการวางแผนและจัดบริการโครงสร้างพื้นฐานได้ทันต่อความต้องการของ

ประชาชน

3.3 มีระบบคมนาคมขนส่งที่สะดวก ปลอดภัย และไม่สิ้นเปลือง

3.4 มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว และที่ว่างโล่งอย่างเพียงพอ

3.5 มีระบบบำบัดน้ำเสีย กำจัดขยะอย่างเหมาะสม

4. ด้านสิ่งแวดล้อม ของเมืองน่าอยู่ควรมีลักษณะ

4.1 สามารถควบคุมมลภาวะทางน้ำ อากาศ ดิน และความดังของเสียง

4.2 เมืองมีจิตวิญญาณและความสุนทรีย์ ที่ประชาชนมีความภาคภูมิใจ และช่วยกันบำรุงรักษาไว้ซึ่งมรดกทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมท้องถิ่น

4.3 ประชาชนที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐานพอเพียงและค่าใช้จ่ายไม่แพง

5. ด้านการบริหารและการจัดการ เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่ควร

5.1 มีความโปร่งใสและยุติธรรม

5.2 มีประสิทธิภาพและยึดผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

5.3 ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอน

ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการเมืองน่าอยู่

การดำเนินโครงการเมืองน่าอยู่อาจเริ่มต้นเมื่อบุคคล 2 - 3 บุคคล มีความสนใจร่วมกันที่จะหาแนวทางใหม่ในการส่งเสริมการพัฒนาเมือง บุคคลเหล่านี้อาจจะเป็นนายกเทศมนตรี ผู้บริหารระดับสูง ผู้รับผิดชอบงานด้านการส่งเสริมสุขภาพหรือผู้นำชุมชน

องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดแนวทางไว้เพื่อให้เมืองที่จะเริ่มต้นมีแนวทางในการดำเนินงานประกอบด้วยระยะประเมินผล รวมทั้งสิ้น 20 ขั้นตอน แต่ละเมืองสามารถเลือกดำเนินการในส่วนที่จำเป็น

1. ระยะเริ่มต้นโครงการ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน

1.1 การสร้างหรือแสวงหาแนวร่วมในการสนับสนุนโครงการในท้องถิ่น (Build a Local Support Group)

1.2 การสร้างความเข้าใจแนวคิดของโครงการเมืองน่าอยู่ (Understand Healthy Cities Ideas)

1.3 การรู้จักเมืองของตน (Get To Know Your City) การวิเคราะห์และวิจัยที่สามารถประมวลลักษณะที่สำคัญของเมือง 10 คำถาม ดังนี้

1.3.1 ปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของเมืองคืออะไร

1.3.2 เศรษฐกิจและเงื่อนไขทางสังคมมีผลกระทบต่อสุขภาพอย่างไร

1.3.3 การมีผู้สนับสนุนที่จำเป็นต่อความสำเร็จของโครงการ

1.3.4 การเมืองระดับท้องถิ่น องค์การปกครองหรือท้องถิ่น มีอำนาจจัดการเกี่ยวกับสุขภาพมากน้อยเพียงใด

1.3.5 กลไกการบริหารส่วนท้องถิ่น

1.3.6 ระบบสาธารณสุขเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

1.3.7 กลุ่มประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของเมืองอย่างไรบ้าง

1.3.8 จะหาข้อมูลเพื่อพัฒนาโครงการได้จากที่ไหนบ้าง

1.3.9 แผนงานระดับชาติและระดับภาคมีผลกระทบต่อโครงการอย่างไร

1.3.10 ภาครัฐกิจ อุตสาหกรรม และภาคแรงงานจะให้การสนับสนุนโครงการหรือไม่

1.4 การแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนโครงการ (Find Financial Support)

1.5 การตัดสินใจหาที่ตั้งขององค์กร (Decide Organization Location)

รูปแบบของการจัดตั้งองค์กรหลาย ๆ รูปแบบ จะปรากฏในโครงการเมืองนำอยู่ที่ปฏิบัติในยุโรป ซึ่งจะสะท้อนระบบการเมือง พลวัตรทางสังคม และแหล่งสนับสนุนโครงการที่แตกต่างกัน จะมี 4 รูปแบบ ที่พบเห็นกันบ่อย ๆ คือ 1) เป็นองค์กรอิสระไม่แสวงหากำไร 2) เป็นโครงการที่ตั้งเป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้รัฐบาลท้องถิ่น และเกี่ยวข้องกับรัฐบาลกลาง 3) องค์กรบริหารโครงการเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานสาธารณสุขของรัฐบาลท้องถิ่น 4) องค์กรบริหารโครงการที่ได้รับการสนับสนุนและมีตัวแทนจากรัฐบาลทั้งระดับ คือ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

1.6 การจัดเตรียมร่างข้อเสนอโครงการ (Prepare a Project Proposal)

1.7 การได้รับความเห็นชอบของโครงการ (Obtain Project Approval)

2. ระยะการจัดตั้งองค์กร (Getting Organized) ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ (Appoint a Project Steering Committee) ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

2.1.1 สมาชิก (Membership)

2.1.2 องค์กร (Organization)

2.1.3 วิธีดำเนินการ (Procedures)

2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการ (Analysis The Project Environment)

2.3 การกำหนดความหมาย ขอบเขต และขั้นตอนการทำงานของงานในโครงการอย่างชัดเจน (Define Project Work)

2.4 การจัดตั้งสำนักงานโครงการ (Set up a Project Office)

2.4.1 ความรับผิดชอบ (Responsibilities)

- 2.4.2 บุคลากร (Personal)
- 2.4.3 ที่ตั้ง (Location)
- 2.4.4 การบริหาร (Administration)
- 2.5 การวางแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานในระยะยาว (Plan Long - Term Strategy)
- 2.6 การสร้างศักยภาพของโครงการ (Build Project Capacity)
- 2.7 การกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานส่วนต่าง ๆ ที่เชื่อถือได้
โดยผู้บริหารระดับสูง (Establish Accountability Mechanisms)
 - 2.7.1 สามารถใช้ระบบรายงาน
 - 2.7.2 ภายใต้งานไขการอนุมัติของสภาเมือง การจัดทำรายงานสถานะทาง
สุขภาพประจำปีของเมือง
 - 2.7.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
 - 2.7.4 สามารถสนับสนุนสภาเมืองให้มีความเข้าใจในหลักการ
- 3. ระเบียบปฏิบัติงาน มี 6 ขั้นตอน ดังนี้
 - 3.1 การเพิ่มความระมัดระวังในเรื่องสุขภาพ (Increasing strategic Planning)
 - 3.1.1 การเข้าถึงประชาชน (Accessibilty)
 - 3.1.2 การเผยแพร่ข่าวสาร (Information Access)
 - 3.1.3 การรณรงค์ (Campaigns)
 - 3.1.4 การตรวจสุขภาพ (Health Audits)
 - 3.1.5 การร่วมมือของเพื่อนบ้าน (Neighborhood Action)
 - 3.1.6 การส่งเสริม (Sponsorship)
 - 3.1.7 การสัมพันธ์กับสื่อมวลชน (Media Relations)
 - 3.2 การสนับสนุนการวางแผนยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน (Advocating Strategic Planning)
 - 3.2.1 การประเมินภาพสิ่งแวดล้อม
 - 3.2.2 แผนโครงการ
 - 3.2.3 การศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพ
 - 3.2.4 การส่งเสริมการวางแผนเมือง
 - 3.2.5 การวางแผนด้านสุขภาพของประชาชน
 - 3.3 การระดมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดการปฏิบัติงาน
 - 3.3.1 จัดตั้งคณะกรรมการบริหาร

3.3.2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3.3.3 การประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

3.3.4 การวางแผน

3.3.5 การจูงใจ

3.3.6 ความร่วมมือของชุมชน

3.3.7 กลไกแห่งความเชื่อถือได้

3.4 การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

3.4.1 ความสะดวกในการติดต่อ

3.4.2 จัดตั้งคณะกรรมการบริหาร

3.4.3 ข้อมูลข่าวสาร

3.4.4 การช่วยเหลือในทางปฏิบัติ

3.4.5 การประเมินความจำเป็นของชุมชน

3.4.6 ความคิดริเริ่มในการพัฒนาชุมชน

3.5 การส่งเสริมและสนับสนุนนวัตกรรม

3.5.1 การเปิดใจกว้าง

3.5.2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์

3.5.3 งานที่ใช้เวลาสั้น ๆ

3.5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

3.5.5 สิ่งจูงใจ

3.5.6 การประเมินผล

3.6 การส่งเสริมการสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นนโยบายสาธารณะในการส่งเสริม

สุขภาพ

3.6.1 ความตระหนักในเรื่องสุขภาพ

3.6.2 การวางแผนยุทธศาสตร์

3.6.3 การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน

3.6.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

3.6.5 นวัตกรรม

ตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมในโครงการเมืองน่าอยู่

องค์กรอนามัยโลกได้กำหนดดัชนีชี้วัดความเป็นเมืองน่าอยู่ไว้ เพื่เน้นแนวทางใน

การประเมินผลเมืองน่าอยู่ โดยจัดกลุ่มดัชนีชี้วัดไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. ดัชนีชี้วัดด้านสุขภาพ
2. ดัชนีชี้วัดด้านบริการด้านสาธารณสุข
3. ดัชนีชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม
4. ดัชนีชี้วัดด้านเศรษฐกิจสังคม

โดยกำหนดดัชนีชี้วัดในแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1. ดัชนีชี้วัดด้านสุขภาพ ได้แก่
 - 1.1 อัตราการตายของประชาชน (ในทุกสาเหตุ) ในรอบปี
 - 1.2 อัตราการตายของประชากรด้วยสาเหตุต่าง ๆ ในรอบปี
 - 1.3 ร้อยละของเด็กแรกคลอดที่มีน้ำหนัก 2.5 กิโลกรัม หรือน้อยกว่า 2.5 กิโลกรัม
2. ดัชนีชี้วัดด้านบริการด้านสาธารณสุข ได้แก่
 - 2.1 จำนวนรายการขององค์การที่ช่วยตัวเองที่อยู่ในเมือง (องค์การที่ช่วยตัวเอง หมายถึง องค์การที่ไม่ค้ากำไร และเป็นองค์การภายในลักษณะอาสาสมัคร ซึ่งไม่ใช่ส่วนหนึ่งของ องค์การทางสุขภาพของรัฐ)
 - 2.2 จำนวนโครงการให้ความสนับสนุนสำหรับองค์กร ซึ่งช่วยตัวเองที่อยู่ในเมือง (โครงการสนับสนุนนั้นอาจเป็นการช่วยเหลือด้านงบประมาณ หรือสิ่งของให้กับองค์กรซึ่งช่วยตัวเอง)
 - 2.3 จำนวนโครงการด้านการให้การศึกษาที่มีอยู่ในเมือง โครงการด้านการให้ศึกษานั้น อาจมีหนึ่งโครงการ หรือหลาย ๆ โครงการ แต่ละโครงการย่อมจะมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมความรู้ให้ประชาชนได้พัฒนาการดำรงชีวิตให้มีสุขภาพแข็งแรง รวมทั้งระบุนการได้มาซึ่งงบประมาณในการจัดโครงการ และสัดส่วนที่ได้งบประมาณจากเมืองนั้น
 - 2.4 จำนวนร้อยละของเด็ก 6 ปี ที่ได้รับภูมิคุ้มกันโรคครบ (ตามบริการสร้างเสริมคุ้มกันโรคที่รัฐจัดให้)
 - 2.5 จำนวนแพทย์เวชปฏิบัติทั่วไปต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองนั้น ๆ
 - 2.6 จำนวนพยาบาลต่อประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้น ๆ
 - 2.7 จำนวนร้อยละของการครอบคลุมประชากรผู้ซึ่งมีประกันสุขภาพ
 - 2.8 จำนวนร้อยละของประชากรที่สามารถเข้าถึงบริการด้านการแพทย์ เมื่อเกิดฉุกเฉินได้ภายใน 30 นาที โดยรถยนต์
 - 2.9 มีการให้บริการด้านสาธารณสุขมูลฐาน ที่เพียงพอกับชนกลุ่มน้อยที่ใช้ภาษาอื่นที่แตกต่างออกไปจากภาษากลางที่ใช้ในเมือง
 - 2.10 มีการสื่อสารและให้ข่าวสารด้านสุขภาพกับประชาชน

2.11 จำนวนของคำถามด้านสุขภาพที่ถูกถามในสถานพยาบาลทุก ๆ ปี

3. ดัชนีชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม

3.1 มลพิษทางอากาศ

3.2 คุณภาพของน้ำซึ่งปลอดจากเชื้อโรค

3.3 คุณภาพน้ำซึ่งปลอดจากสารเคมี

3.4 ร้อยละของน้ำเสียซึ่งได้รับการบำบัด

3.5 ดัชนีคุณภาพในการจัดเก็บของเสียจากบ้านเรือน

3.6 ดัชนีคุณภาพในการบำบัดของเสียจากบ้านเรือน

3.7 ดัชนีระดับของมลพิษซึ่งประชากรได้รับ

3.8 จำนวนน้ำดื่มที่ประชากรในเมืองใช้ต่อวัน

3.9 พื้นที่สีเขียวโดยประมาณในเมือง

3.10 เข้าถึงพื้นที่สีเขียวของสาธารณชนในเมือง

3.11 สัดส่วนพื้นที่ของบริเวณอุตสาหกรรมที่ไม่ได้ทำประโยชน์แล้วกับพื้นที่ของ

เมือง

3.12 สถานที่อำนวยความสะดวกในด้านกีฬาและการพักผ่อน

3.13 พื้นที่ถนนสำหรับคนเดิน

3.14 การจัดเครือข่ายการขนส่งสาธารณะเพื่อการควบคุมประชากร

3.15 เนื้อที่ในการอยู่อาศัย

3.16 บ้านที่อยู่อาศัยซึ่งถูกสุขลักษณะ (มีส่วนห้องน้ำในบ้าน)

3.17 สถานบริการฉุกเฉิน (รวมถึงสถานบริการทางการแพทย์ด้วย)

4. ดัชนีชี้วัดด้านเศรษฐกิจสังคม

4.1 จำนวนตารางเมตรของที่อยู่อาศัยต่อประชากรที่อาศัยในเมือง

4.2 ร้อยละของประชากรที่อาศัยในเคหสถานที่ดีกว่ามาตรฐาน

4.3 การประมาณของจำนวนประชากรที่ไร้ที่อยู่อาศัย

4.4 อัตราคนว่างงาน

4.5 อัตราคนขาดงานจากสภาวะสุขภาพ

4.6 ร้อยละของการจ้างงานซึ่งจัดอยู่ในระดับ 1 ใน 10 ของงานที่สำคัญต่อกิจกรรม

ทางเศรษฐกิจ

4.7 ร้อยละของผู้อาศัยในบ้านเพียงคนเดียว

4.8 ร้อยละของครอบครัวเดี่ยว

- 4.9 ร้อยละของเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือหลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ
- 4.10 อัตราของประชากรที่ไม่รู้หนังสือ
- 4.11 ร้อยละของงบประมาณของเมืองที่นำมาใช้ในด้านสุขภาพและกิจกรรมทางสังคม
- 4.12 อัตราการฆาตกรรม
- 4.13 ร้อยละของที่พักอาศัยสำหรับประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งมีการจัดระบบเตือนภัย

ฉุกเฉิน

- 4.14 ระบบหลักในการเตือนภัยฉุกเฉิน 24 ชั่วโมง
- 4.15 ร้อยละของเด็กเล็กซึ่งกำลังรอการช่วยเหลือโดยรัฐ
- 4.16 หญิงวัยกลางคนตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรคนแรก
- 4.17 อัตราการแท้งซึ่งสัมพันธ์กับจำนวนเด็กเกิด
- 4.18 ร้อยละของประชากรอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องอาศัยอยู่ในระหว่างการเฝ้าระวังของตำรวจ
- 4.19 จำนวนผู้พิการซึ่งประกอบอาชีพเปรียบเทียบกับประชากรที่ทำงาน ไม่พิการและมีวัยเดียวกัน

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์

ลักษณะที่ตั้ง

เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์จัดตั้งเป็นเทศบาลตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2542 และมีผลใช้บังคับในวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 (หลังประกาศแล้ว 90 วัน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 9 ก. ลงวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2542)แต่เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็ก อาชีพของประชาชนโดยทั่วไปคือการทำนา และการทำประมงเป็นหลัก เพราะพื้นที่เป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเล และคลองโดยรอบพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักอาศัยและป่าชายเลน อีกทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์อีกด้วย การคมนาคมต้องเดินทางโดยทางเรือจึงไม่สะดวก ต่อมาทางราชการได้ทำการรាយทางแอสฟัลติกคอนกรีตถนนสุขุมวิท-ปากน้ำแหลมสิงห์ (ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3149) จึงใช้เป็นเส้นทางคมนาคมสายหลัก ประชาชนจึงสร้างบ้านเรือนและร้านค้ามากขึ้น อำเภอไม่อาจสนองความต้องการของประชาชนได้เพียงพอ เพราะขาดงบประมาณและเจ้าหน้าที่ จึงขอขยายเขตสุขาภิบาลเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแห่ง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2512 ทำให้มีการจัดเก็บภาษีอากร และค่าธรรมเนียมให้เป็นรายได้สุขาภิบาลเพิ่มขึ้น เพื่อบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า แต่เนื่องจากเป็น

ท้องถิ่นที่กว้างขวางและเป็นที่น่าพอใจของชาวเลปัญหาในเรื่องการคมนาคมและการกำจัดน้ำเสียลงทะเลมีมากจำเป็นต้องรีบดำเนินการแก้ไขต่อไป (เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์, 2554, หน้า 1)

อาณาเขต

เทศบาลปากน้ำแหลมสิงห์ มีพื้นที่ 37.935 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน (ชุมชน) มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบางสระเก้าและตำบลคลองน้ำเค็ม

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลเกาะเปร็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับแม่น้ำจันทบุรี

เขตการปกครอง

เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 หมู่บ้านหรือชุมชน

ดังนี้

หมู่ที่ 1	ชุมชนบ้านปากน้ำ
หมู่ที่ 2	ชุมชนบ้านป่าแสม
หมู่ที่ 3	ชุมชนบ้านแถวกลางไกล
หมู่ที่ 4	ชุมชนบ้านแถวกลางไกล
หมู่ที่ 5	ชุมชนบ้านคลองกลอย
หมู่ที่ 6	ชุมชนบ้านปลายเนิน
หมู่ที่ 7	ชุมชนบ้านท่าห้วแหวน
หมู่ที่ 8	ชุมชนบ้านชายหาดเจริญสุข
หมู่ที่ 9	ชุมชนบ้านพัฒนาหมู่ 9
หมู่ที่ 10	ชุมชนบ้านท่าห้วแหวน
หมู่ที่ 11	ชุมชนบ้านสามแยกเกาะแมว
หมู่ที่ 12	ชุมชนบ้านเขาช้างห่าน
หมู่ที่ 13	ชุมชนบ้านท่าเขา
หมู่ที่ 14	ชุมชนบ้านเขาน้อยพัฒนา
หมู่ที่ 15	ชุมชนบ้านเขาน้อย
หมู่ที่ 16	ชุมชนบ้านเกาะแมว

ภาพที่ 1 แผนที่เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ (เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์, 2554, หน้า 5)

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาเทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.1 แนวทางการพัฒนา ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาถนน สะพาน ทางเท้า
ท่อน้ำ และกำแพงกันน้ำทะเล

1.2 แนวทางการพัฒนา พัฒนาระบบจราจร

1.3 แนวทางการพัฒนา ติดตั้ง ซ่อมแซม บำรุงรักษา และการขยายเขตไฟฟ้า
น้ำประปา

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

2.1 แนวทางการพัฒนา พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน

2.2 แนวทางการพัฒนา พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.3 แนวทางการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม

3.1 แนวทางการพัฒนา การสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยเอดส์ ผู้ด้อยโอกาส และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย

3.2 แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.3 แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก น่ายุ่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

3.4 แนวทางการพัฒนา พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน

3.5 แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการจัดการศึกษา

3.6 แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมกีฬา นันทนาการ และกิจกรรม เด็ก เยาวชนและประชาชน

3.7 แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมการมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและจิตสาธารณะ

3.8 แนวทางการพัฒนา ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

3.9 แนวทางการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

3.10 แนวทางการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนด้านสาธารณสุข

3.11 แนวทางการพัฒนา พัฒนาศักยภาพของชุมชน

4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 แนวทางการพัฒนา สร้างจิตสำนึกและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.2 แนวทางการพัฒนาดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ สถานที่ต่าง ๆ

5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารและการปกครอง

5.1 แนวทางการพัฒนา พัฒนาระบบการบริหารงานและปรับปรุงประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล และลูกจ้าง

5.2 แนวทางการพัฒนา พัฒนาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และสถานที่ปฏิบัติงาน

5.3 แนวทางการพัฒนา ประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจการและการดำเนินงานของ เทศบาล

5.4 แนวทางการพัฒนา สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเทศบาลกับประชาชนและ หน่วยงานอื่น ๆ

5.5 แนวทางการพัฒนา สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและเข้าร่วมกิจกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เชิษรชัย บุรชนก (2532, บทคัดย่อ) ได้มีการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมสุขภาพของหมู่บ้านพึ่งพาตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน จังหวัดระยอง พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมสูงสุดในการวางแผนโครงการ การริเริ่มโครงการ การปฏิบัติงานและการประเมินผลโครงการตามลำดับ ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมสุขภาพของหมู่บ้านพึ่งพาตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีเพศ อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมสุขภาพของหมู่บ้านพึ่งพาตนเองทางสาธารณสุขมูลฐาน จังหวัดระยอง แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สุจินต์ กาวิระกุล (2537, หน้า 120) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนโครงการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่บ้านชนะเลิศ การประกวดหมู่บ้านดีเด่นระดับจังหวัดของนครสวรรค์พบว่า ตำแหน่งทางสังคมพบว่า ตำแหน่งทางสังคมในหมู่บ้านมีผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน โดยผู้ที่ป็นผู้นำในหมู่บ้านมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ป็นพระชาชนธรรมดา กล่าวคือ ผู้ที่ป็นผู้นำในหมู่บ้าน ที่มีส่วนร่วมมาก มีจำนวนร้อยละ 83.33 ส่วนที่ป็นประชากรธรรมดาที่มมีส่วนร่วมมาก มีเพียงร้อยละ 29.81

พัฒนพงษ์ เลชะ โฆษ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรี พบว่า เพศ การได้รับข่าวสาร จากวารสารหรือเอกสาร การพบปะพูดคุยกับข้าราชการ การเข้าร่วมประชุมกับข้าราชการ การพบปะพูดคุยกับนักการเมือง การพบปะพูดคุยกับสมาชิกสภา อบต. และความรู้ความเข้าใจต่อ อบต. มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารในองค์การบริหารส่วนตำบล

ชูเกียรติ เปี่ยมศรี (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองระยอง จังหวัดระยอง พบว่าคณะกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนย่อย และการได้รับข่าวสารข้อมูล เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชน ส่วนการคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนย่อย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนย่อย

ศักดิ์สิทธิ์ แยมศรี (2543, หน้า 38) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่แตกต่างกันที่อายุ ส่วนประชาชนที่เพศ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพที่อยู่อาศัย แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี แตกต่างกัน

วารุณี วัชรเสรี (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเมืองที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่ของเทศบาลนครราชสีมา พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเห็นที่มีต่อโครงการเมืองน่าอยู่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการเมืองน่าอยู่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สมชัย สิริสมบัติ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลตำบล “เมืองน่าอยู่” กรณีศึกษาเทศบาลเมืองบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีพบว่า ตัวชี้วัดความน่าอยู่ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านบริการสาธารณสุข ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจและสังคม ปรากฏว่าผลเหมือนกันทั้ง 4 ด้าน คือ กรรมการชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมมากในกิจกรรมการร่วมประชุมวางแผน ร่วมเป็นกรรมการจัดกิจกรรม ร่วมออกแรงวัสดุหรือเงิน และร่วมรับทราบเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นแล้ว ส่วนในกิจกรรมร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมปานกลาง จากการทดสอบสมมติฐานหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความสัมพันธ์กับผู้นำโครงการและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลเมืองน่าอยู่

วันเพ็ญ บุญเผือก (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบ้านฉางให้เป็นเมืองน่าอยู่เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนจำแนกเป็นระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิก ต่างกัน มีความต้องการการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

เบญจพร วงษ์วานิช (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลไปสู่อำเภอ “เมืองน่าอยู่”: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชะเชิงเทรา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดชะเชิงเทรา ตัวชี้วัดความน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านการบริการจัดการ พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลไปสู่อำเภอ “เมืองน่าอยู่”: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองชะเชิงเทรา

ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลไปสู่ “เมืองน่าอยู่”: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองจะเข็ญตรา แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ภิญญา อ้นอารี (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบางปะกงให้เป็นเมืองน่าอยู่ พบว่า ตัวชี้วัดความน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ ปรากฏว่าผลเหมือนกันทั้ง 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลตำบลบางปะกงให้เป็นเมืองน่าอยู่ อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมน้อย และพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลบางปะกงให้เป็นเมืองน่าอยู่แตกต่างกัน

ณรงค์ วาริชล (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาเทศบาลสู่ “เมืองน่าอยู่” กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า ตัวชี้วัดความน่าอยู่ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านร่วมคิดค้นปัญหา ด้านร่วมวางแผน ด้านร่วมตัดสินใจ ด้านร่วมปฏิบัติ และด้านร่วมประเมินผล ปรากฏว่าผลเหมือนกันทั้ง 5 ด้าน คือ กรรมการชุมชนมีระดับการมีส่วนร่วมมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมประเมินผลมีส่วนร่วมเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมคิดค้นปัญหา และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การวางแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล จะต้องเป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาท้องถิ่น และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นประโยชน์สูงสุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากแนวคิดเกี่ยวกับโครงการเมืองน่าอยู่ ทั้งจะศึกษาถึงความต้องการของประชาชน เพื่อจะได้นำข้อมูลมาพิจารณาการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยนำแนวคิดทั้งหมดมาดัดแปลงเป็นรูปแบบของการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล :

1. อายุ
2. เพศ
3. ระดับการศึกษา
4. อาชีพ
5. รายได้

ตัวแปรตาม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาล
ให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เทศบาลตำบล
ปากน้ำแหลมสิงห์ รวม 5 ด้าน

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคม
 2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
 3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านกายภาพ
 4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ
 5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ
- อ้างอิงจาก: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคม ฉบับที่ 8

ภาพที่ 2 กรอบความคิดในการวิจัย

ตารางที่ 2 แหล่งที่มากรอบแนวคิดในการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา เทศบาลให้เป็นเมืองน่าอยู่ กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ รวม 5 ด้าน	แหล่งที่มา
1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสังคม	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8
2. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านกายภาพ	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8
5. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการบริหาร	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8